

Beskrivelse af fagområdet Håndkirurgi

Baggrund

Fagområdet ”håndkirurgi” har organiseret sig i det videnskabelige selskab: Dansk Selskab for Håndkirurgi stiftes anno 1991. Selskabet har 71 medlemmer og 31 ekstraordinære (ergoterapeuter), og er medlem af LVS.

Selskabet har beskæftiget sig med udvikling af kvalitetssikring og forskning indenfor fagområdet. Fagområdets status som en del af ortopædkirurgien i Danmark betinger et tæt samarbejde med Dansk Ortopædisk Selskab. Der er i dag et velfungerende samarbejde med L F G Dansk Håndergoterapeutforening.

Operationer på hænder er blevet udført langt tilbage i historien. Den tidlige kirurgi på hånden var frem for alt tilegnet behandlingen af de akutte skader. Rekonstruktiv håndkirurgi var næsten ukendt og de kirurgiske instrumenter der var til rådighed var frembragt med tanke på andre typer af operationer.

Det første videnskabelige selskab til varetagelse af kirurgiske sygdomme på hånden blev dannet i USA i 1946 (American Society for Surgery of the Hand). Den første egentlige håndkirurgiske afdeling i Skandinavien så dagen lys i Gøteborg i 1947 på initiativ af Erik Moberg. Denne introducerede ideen om håndkirurgi som et selvstændigt fagområde. Få år efter i 1951 oprettede man Nordisk klub for håndkirurgi, senere kaldet Scandinavian Society for Surgery of the Hand ved et møde i København. Det skandinaviske selskab var det første håndkirurgiske selskab udenfor USA.

Definition/afgrænsning af området

Det håndkirurgiske fagområde varetager diagnostik, behandling og forskning indenfor sygdomme på hånden, i håndleddet samt på underarmen. Der inkluderes normalt alle anatomiske strukturer i selve hånden og håndleddet, bløddele i underarm og nervefunktion op til plexusniveau.

Området omfatter foruden congenitte deformiteter, reumatiske sygdomme med affektion af hånden, slidgigt, kusehånd og dysfunktioner i nerver og sener.

De akutte tilstande, især frakturer og åbne læsioner indtager en væsentlig del af det håndkirurgiske virksomhedsfelt.

Begrundelse

Håndens anatomi er kompleks og selv tilsyneladende mindre forstyrrelser af funktionen kan få betragtelige sociale og økonomiske konsekvenser for patienten og samfundet. Det er karakteristisk for håndkirurgien at den i høj grad inkluderer kompetenceområder fra flere specialer. Mikrokirurgiske, plastikkirurgiske og neurokirurgiske teknikker er sammen med ortopædkirurgiske principper integrerede elementer i håndkirurgien. Håndkirurgien udviklede sig tidligt til et selvstændigt fagområde, hvilket afspejles i at det i flere lande er et selvstændigt speciale.

I henhold til Svenske opgørelser indtræffer halvdelen af alle håndskader på arbejdspladsen. 4 % er så alvorlige at de fører til blivende invaliditet. Cirka 28 % af henvendelserne på skadestuerne skyldes håndlæsioner. Behandlingen af komplekse håndskader og erhvervede sygdomme på hånden, udover de basale, kræver en særlig viden og rutine.

Videnskabelig aktivitet

Den videnskabelige aktivitet indenfor området har dels sin basis i de initiativer der tages af håndkirurgisk aktive læger på klinikkerne, dels aktiviteter i regi af Dansk Selskab for Håndkirurgi. Der afholdes videnskabelige møder på nationalt, Skandinavisk så vel som på internationalt niveau. Der er et Skandinavisk og flere internationale tidsskrifter dedikeret til publikation af artikler indenfor området.

Organisatorisk og strukturel placering

Basal håndkirurgi udøves på alle ortopædkirurgiske afdelinger i Danmark. I de fleste funktionsbærende enheder varetages denne funktion af speciallæger med interesse for området. På universitetsafdelingerne og i nogle af de funktionsbærende enheder er håndkirurgien allerede organiseret som et eget fagområde eller sektor. Behandlingen

Foretages både i offentligt og privat sygehusregi. De 3 behandlingsniveauer (hovedfunktion,regionsfunktion og højt specialiseret funktion) er beskrevet i rapport for specialet.

En række håndkirurgiske sygdomme er så komplicerede at behandle, eller så sjældne at det er svært at erhverve et tilstrækkeligt erfaringsgrundlag. Sundhedsstyrelsen rekommanderer at behandlingen af sådanne diagnoser centraliseres til nogle få afdelinger i Danmark.,. Nogle få sygdomme behandles kun på en enkelt af disse landsdelsafdelinger.

En kvalitativ håndkirurgisk funktion kræver et tæt samarbejde med kolleger indenfor ortopædkirurgien, såvel som andre specialer. Anæstesiologer, radiologer, reumatologer og neurofysiologer indgår alle i denne kreds af samarbejdspartnere. Særligt uddannede ergoterapeuter indgår som en nødvendig og nært tilknyttet del i det håndkirurgiske team.

Lægelig kompetence

Den uddannelsessøgende skal have gennemført speciallægeuddannelsen i ortopædisk kirurgi.

Specialisten skal erhverve lægelige kompetencer indenfor alle 7 lægeroller (medicinsk ekspert, kommunikator, samarbejder, leder/administrator, sundhedsfremmer, akademiker og professionel). Den medicinske ekspertrolle vil utvivlsomt veje tungest i vejledningen til uddannelse, men det vil være hensigtsmæssigt at også andre lægelige kompetencer beskrives under hensyntagen til de enkelte fagområders særlige krav.

Speciel uddannelse i fagområdet håndkirurgi; To ansættelser som afdelingslæge/1.reservelæge af hver mindst 1 års varighed på to afdelinger med lands/landsdelsfunktion i håndkirurgi, evt. erstattet af ansættelse på udenlandsk afdeling på mindst samme funktionsniveau.

Internationale forhold

Håndkirurgien har siden 1969 været et selvstændigt speciale i Sverige med håndkirurgiske afdelinger på universitetssygehusene. I Finland har håndkirurgien ligeledes specialestatus.

Medlemmerne af Dansk Selskab for Håndkirurgi har tilknytning til flere internationale organisationer. Det Skandinaviske Håndkirurgiske Selskab har været aktivt siden oprettelsen i 1951. Det er en realiseret vision at skabe en række kurser af international kvalitet der til sammen kan udgøre en alment accepteret uddannelse indenfor fagområdet i de Nordiske lande. Scandinavian Journal of Plastic and Reconstructive Surgery and Hand Surgery tjener som selskabets officielle tidsskrift.

Den Europæiske sammenslutning af håndkirurgiske selskaber (FESSH) arbejder via en række kommitterer med emner som uddannelse, akkreditering og videnskabelige strategier. Der er desuden en komite der er ansvarlig for udgivelsen af selskabets officielle tidsskrift: Den Europæiske udgave af Journal of Handsurgery. Danske Selskab for Håndkirurgi blev indvalgt i organisationen i 1992. I et forsøg på at harmoniserer standarten indenfor uddannelsen af håndkirurger har man etableret en eksamen med såvel mundtlig som skriftlige komponenter. Denne eksamen afvikles i forbindelse med de videnskabelige kongresser hvert andet år. Der er nedsat en række arbejdsgrupper. En af disse er eksempelvis beskæftiget med udarbejdelse fælles rekommandationer for behandlingen af akutte håndlæsioner.

International Federation of Societies for Surgery of the Hand repræsenterer et flertal af verdens håndkirurgiske selskaber. Udover afholdelse af videnskabelige møder arrangerer organisationen undervisningsaktiviteter i den tredje verden.

På vegne af bestyrelsen for DSFH
19.juli 2011
Formand Niels Søe